

Sygn. akt. XIV.C. 149/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: sekr. sąd. Grażyna Bielicka

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2017r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. S., J. S.**

przeciwko **(...) sp. z o.o. w P.**

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanej (...) sp. z o.o. w P. na rzecz powodów W. S. i J. S. kwotę 39.170 zł (trzydzieści dziewięć tysięcy sto siedemdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 listopada 2013r. do dnia zapłaty.
2. W pozostałym zakresie powództwo oddała.
3. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 3.730 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Jolanta Czajka-Bałon

UZASADNIENIE

Powodowie W. S. i J. S. w pozwie z dnia 05 lutego 2014 r. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. kwoty 129.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 listopada 2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazali, że są właścicielami nieruchomości składającej się z niezabudowanych działek we wsi B.. Dochodzą wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z ich gruntu związanych z posadowieniem na nim elementów infrastruktury przesyłowej za okres od dnia 06 lutego 2004 r. do dnia 05 lutego 2014 r. Pomimo pisemnego wezwania do zapłaty, pozwana w wyznaczonym terminie nie spełniła świadczenia.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniosła, że kwestionuje wartość żądanego wynagrodzenia oraz roszczenie w zakresie dochodzonych odsetek. Zgłosiła także zarzuty braku legitymacji biernej dla okresu przed 2007 r., braku wykazania uciążliwości ze strony urzędów, i przyjęcie całej szerokości strefy ograniczonego użytkowania określonej w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego do określenia wysokości wynagrodzenia. Dodatkowo pozwana wskazała, iż w niniejszej sprawie zastosowanie winien znaleźć art. 5 k.c., bowiem urządzenia pozwanej służą do wykonywania przez nią zadań o charakterze użyteczności publicznej, jakim niewątpliwie jest zaopatrywanie ludności w energię elektryczną. Wykonywanie uprawnień wynikających z prawa własności nie ma charakteru prawa bezwzględnie nadrzędnego i musi w pewnych sytuacjach ulegać ograniczeniom. Takim ograniczeniem są właśnie zasady współżycia społecznego. Zgodnie z nimi prawo jednostkowe nie powinno mieć prymatu w przypadku zestawienia z dobrem ogółu społeczności.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie W. S. i J. S. od 12 września 1997 r. są właścicielami – na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej – nieruchomości składającej się z niezabudowanych działek gruntu o numerach: 308/4, 330 i 329 o łącznej powierzchni 8.4600 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wągrowcu IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w Chodzieży prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Decyzją Burmistrza U. z dnia 30 marca 2009 r. działka o nr ewidencyjnym 308/4 została podzielona na mniejsze działki w tym m.in. : 308/5; 308/6; 308/7; 308/9; 208/10; 208/11; 208/12; 308/13; 308/14; 308/15; 308/16; 308/17; 308/18; 308/18; 308/19.

Od 05 lutego 2004 r. do 18 kwietnia 2006 r. ww. działki zgodnie ze Studium (...) gminy U. uchwalonego uchwałą nr (...) Rady Miejskiej w U. z dnia 27 czerwca 1997 r., posiadały funkcję rolną. Od 19 kwietnia 2006 r. do 02 marca 2008 r. obowiązywało studium (...) gminy U. uchwalone uchwałą nr (...) Rady Miejskiej w U. z dnia 19 kwietnia 2006 r. i przedmiotowe tereny posiadały funkcję rolną, a w części pod zabudowę mieszkaniową. Natomiast od dnia 03 marca 2008 r. do 05 lutego 2014 r. obowiązywał Plan Miejskowy Zagospodarowania Przestrzennego uchwalony Uchwałą nr (...) Rady Miasta i Gminy w U. z dnia 18 marca 2008 r. określający ww. nieruchomość powodów jako tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny usługowe, tereny dróg i parkingów.

dowód: wydruk z elektronicznej księgi wieczystej (...) (k. 14-36), umowa sprzedaży z dnia 12.09.1997 r. – kopia aktu notarialnego repertorium A numer (...) (k. 8-9), mapa zasadnicza przedstawiająca usytuowanie linii WN 110 kV (k. 12), decyzja Burmistrza U. z dnia 30.03.2009 r. (k. 10), uchwała nr (...) Rady Miejskiej w U. z dnia 03.03.2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi B. z załącznikiem (k. 37-40), opinia prywatna wykonana na zlecenie powodów (k. 45-53), opinia biegłego Z. M. (k. 95-108), opinia biegłego G. Ś. (k. 169, 262-310), opinia biegłej E. W. (k. 367-403).

Przez działki o numerach: 308/5; 308/6; 308/7; 308/9; 208/10; 208/11; 208/12; 308/13; 308/14; 308/15; 308/16; 308/17; 308/18; 308/18; 308/19 przebiega napowietrzna linia energetyczna wysokiego napięcia –WN – 110 kV, wchodząca w skład przedsiębiorstwa pozwanej. Ponadto w południowej części działki numer (...) zlokalizowany jest słup kratowy, podtrzymujący linię przesyłową WN – 110 kV, o wymiarach zewnętrznych 6m x 6m.

dowód: okoliczności bezsporne, nadto twierdzenia powoda niekwestionowane przez pozwaną (k. 2-4), mapa zasadnicza przedstawiająca usytuowanie linii WN 110 kV (k. 12), opinia prywatna wykonana na zlecenie powodów (k. 45-53), opinia biegłego Z. M. (k. 95-108), opinia biegłego G. Ś. (k. 169, 262-310), opinia biegłej E. W. (k. 367-403).

Linie energetyczne znajdujące się na wymienionych działkach powoda zostały wybudowane długo przed zakupem przez powodów spornych działek. Początkowo przez ok. 2 lat powodowie na części powierzchni nieruchomości uprawiali warzywa, następnie przez pozostały okres faktycznie nie wykorzystywali jej dla celów określonych w obowiązujących studium czy planie zagospodarowania przestrzennego. Powodowie zakupili działki w celu ich późniejszego podziału, zmiany ich przeznaczenia na budowlane i kolejno sprzedaży, aby zabezpieczyć się finansowo na przyszłość. Powodowie sądzili, że będzie możliwy taki podział działek, aby ominąć słupy energetyczne, które pozwana poprowadzi w przyszłości pod ziemią. Jedną z działek, na której nie znajduje się słup energetyczny powodowie sprzedali za ok. 30.000 zł. Na przedmiotowej działce wybudowano dom. Pozostałą część działek jest powodom trudno zbyć z uwagi na usytuowanie linii energetycznych skutkujące także ich pomniejszeniem powierzchniowym.

Linie energetyczne, które przebiegają przez działki powodów, od chwili wybudowania są wykorzystywane do przesyłu energii elektrycznej. Pozwana na spornej nieruchomości dokonywała nieprzerwanego przesyłu energii i miała nieograniczony dostęp do nieruchomości powodów.

dowód: okoliczności bezsporne, nadto zeznania powoda (k. 460-462 – protokół i nagranie z rozprawy z dnia 12.10.2017 r.), niekwestionowane przez pozwaną.

Od chwili wybudowania do 30 czerwca 2007 r. linie energetyczne przebiegające przez działki powodów wchodziły w skład przedsiębiorstwa należącego do (...) S.A. w P. lub jej poprzedników prawnych. Umową z 30 czerwca 2007 r. (...) S.A. zbyła te linie, jako jeden ze składników wyodrębnionego w tym celu przedsiębiorstwa, na rzecz pozwanej - (...) spółki z o.o. w P..

dowód: okoliczności bezsporne, nadto twierdzenia powoda (k. 68), przyznane przez pozwaną (k. 68).

Pismem z dnia 15 listopada 2013 r., wysłanym listem poleconym tego samego dnia, powodowie wezwali pozwaną do zapłaty kwoty 128,775 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne wykorzystywanie ich gruntu w okresie ostatnich dziesięciu lat w terminie do 25 listopada 2013 r.

dowód: pismo powoda (k. 54), dowód nadania (k. 55).

Za okres od dnia 05 lutego 2004 r. do dnia 05 lutego 2014 r. za wykorzystanie gruntu powodów w sposób, w jaki czyni to pozwana, mogliby oni uzyskać wynagrodzenie w wysokości 39.170 zł według cen obowiązujących w poszczególnych latach tego okresu.

dowód: opinia biegłego Z. M. (k. 95-108) z uwzględnieniem opinii uzupełniającej (k. 201-203) i ustnych wyjaśnień na rozprawie w dniu 18.02.2016 r. (k. 226-227); opinia biegłego G. Ś. (k. 169, 262-310, 346-347); opinia biegłej E. W. (k. 367-403) z uwzględnieniem opinii uzupełniającej (k. 428) i ustnych wyjaśnień na rozprawie w dniu 16.11.2017 r. (k. 466-468).

Podstawą dla powyższych ustaleń była następująca ocena zgromadzonego materiału.

Zgodnie z art. 229 k.p.c., nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Na tej podstawie Sąd przyjął bez dowodów te podniesione przez powodów fakty, które zostały przyznane przez pozwaną, ponieważ przyznanie to nie wywoływało żadnych wątpliwości.

Zgromadzone w niniejszej sprawie dokumenty urzędowe i prywatne Sąd ocenił jako wiarygodny materiał dowodowy, mając na względzie przepisy art. 244 § 1 k.p.c. i art. 245 k.p.c., uznając że zostały one sporządzone przez upoważnione osoby i instytucje, w zakresie ich kompetencji i prawem przewidzianej formie oraz to że ich wartość dowodowa nie została skutecznie zakwestionowana przez żadną ze stron w trybie art. 252 k.p.c. i art. 253 k.p.c., a Sąd nie znalazł powodów by to uczynić z urzędu.

Spór, w przedmiotowej sprawie koncentrował się wokół oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, w szczególności, czy powodom przysługuje wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, a także w jakiej wysokości.

Okoliczności wysokości wynagrodzenia, w sytuacji gdy strony nie są w tym zakresie zgodne, a tak niewątpliwie było w niniejszym procesie jest okolicznością, która z uwagi na swój złożony charakter wymaga wiedzy specjalnej, która wykracza poza możliwości Sądu. Zgodnie z treścią art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiedzy specjalnej sąd zasięga opinii biegłego, z czego wynika, iż kwestie sporne, co do których wymagana jest wiedza specjalna, mogą być rozstrzygane jedynie za pomocą opinii biegłego. W związku z tym Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z dziedziny elektroenergetyki Z. M., z dziedziny geodezji G. Ś. oraz z dziedziny szacowania nieruchomości E. W..

Opinie złożone przez biegłego Z. M. oraz G. Ś., nie były kwestionowane przez żadną ze stron (k. 120, 211, 321, 331). Natomiast do opinii biegłej E. W. zarzuty zgłosiła tylko strona pozwana (k. 415, 412), do których biegła, wyczerpująco i przekonująco ustosunkowała się w piśmie z dnia 15 maja 2017 r. (k. 428) oraz ustnie na rozprawie w dniu 16 listopada 2017 r.

Sąd pragnie podkreślić, że całkowicie niezrozumiałe było żądanie pozwanej wyliczenia przez biegłą wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów przy założeniu pasa technicznego o szerokości 22 m zgodnie z pismem (...) pozwanej, albowiem w piśmie z dnia 20 września 2016 r. (k. 331) pozwana wskazała jednoznacznie, iż

dla dalszego postępowania zasadnym jest, by przyjąć wariant z uwzględnieniem szerokości pasa technologicznego 30 m. Uzasadnia to tym, że zgodnie z wytycznymi (...) sp. z o.o. standardy dla pasa ochronnego w obrębie linii 110 kV ustalane są na poziomie 22 m.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego i dokonania wyliczenia wynagrodzenia w oparciu o pismo (...) pozwanej jako zbędny i zmierzający do przedłużania postępowania. W związku z powyższym wniosek w omawianym zakresie Sąd oddalił.

Odnosząc się zatem do sporu o szerokość pasa, którą należy przyjąć do obliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów, podkreślenia wymaga, że biegły energetyk w swojej opinii wskazał, iż z obowiązujących rozporządzeń [§ 77 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003, nr 169, poz. 1650 ze zm.) oraz § 55 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz.U. z 2003 r., nr 47, poz. 401 ze zm.)] wynika szerokość strefy ochronnej 15 m od linii wysokiego napięcia powyżej 30kV, lecz nieprzekraczającej 110kV. Ponadto Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego wsi B. (uchwała nr (...) Rady Miejskiej w U. z dnia 03 marca 2008 r.) określa szerokość strefy ochronnej na 30 m.

Strona pozwana kwestionowała ponadto przyjętą przez biegłą wartość współczynnika k. Przedmiotowy współczynnik utożsamia stopień ingerencji w prawo własności nieruchomości w pasie służebności przesyłu lub w pasie bezumownego korzystania z nieruchomości przez przedsiębiorcę przesyłowego. Nie ma sposobności obliczyć go w sposób ścisły i matematycznie pewny. Określenie jego wysokości następuje zatem poprzez ocenę w oparciu o czynniki, które powinny być brane pod uwagę, ale nie sposób precyzyjnie określić, w jakim stopniu każdy z nich powinien wpływać na konkretną wartość tego współczynnika. Dlatego w tym zakresie zasadnicze znaczenie odgrywa wiedza i doświadczenie biegłego. Weryfikacja przez sąd jego stanowiska polega zaś przede wszystkim na ocenie czy wziął on pod uwagę wszystkie istotne czynniki oraz czy przyjęta wartość współczynnika nie jest rażąco nieadekwatna.

Po analizie opinii biegłej Sąd doszedł do przekonania, że przyjęty przez biegłą współczynnik w wysokości 0,5 dla nieruchomości objętej opinią oraz 1,0 dla części gruntu zajętej przez słup kratowy jest prawidłowe. Biegła wzięła bowiem pod uwagę, że jest to wielkość akceptowana przez właścicieli nieruchomości, na których jest ustanawiana służebność, a także do tej pory w wielu podobnych sprawach była akceptowana przez przedsiębiorstwo przesyłowe. Biegła wskazała, że należało zastosować współczynnik, który w połowie określi współkorzystanie z nieruchomości dla właściciela gruntu i w połowie określi współkorzystanie z nieruchomości dla właściciela linii energetycznej, co wypełnia regulację z art. 197 k.c. Biegła podniosła, że korzystanie z gruntu przez przedsiębiorstwo przesyłowe było czynne, nie ograniczało czasu ani częstości wstępu na nieruchomość, co w okresie objętym opinią przynosiło pozwanej korzyści. Z drugiej strony właściciel nieruchomości przez ten okres faktycznie nie wykorzystywał jej, dla celu określonego w obowiązującym studium czy planie zagospodarowania przestrzennego. Biegła uwzględniła zatem wszystkie istotne mierniki stopnia współkorzystania przez pozwaną z nieruchomości powodów, a przyjęte przez nią wartości mieszczą się w granicach najczęściej stosowanych w praktyce wielkości, publikowanych w powołanej przez biegłą literaturze fachowej.

W ocenie Sądu zupełność złożonych opinii biegłych w zestawieniu z logiką prezentowanych w nich rozumowań pozwalały w całej rozciągłości zaakceptować oceny dokonane przez biegłych w przedstawionych im kwestiach. Opinie zostały sporządzone przez wieloletnich stałych biegłych sądowych, którzy regularnie wykonują opinie na zlecenie Sądu. Prezentują oni wysoki poziom doświadczenia, umiejętności i wiedzy praktycznej. Biegli odnieśli się do całego materiału dowodowego zebranego w sprawie, dokumentacji uzupełniającej, rozważyli zagadnienia im przedstawione w postanowieniu dowodowym. Wszystko to w sposób czytelny i zrozumiały zostało zaprezentowane w treściach opinii. Rzeczowe wywody opinii oraz stanowczość przyjętych konkluzji nie pozwalały na skuteczne zakwestionowanie ich ostatecznych wniosków. Opinie należy ocenić jako w pełni fachowe, gdyż biegli wypowiadali się profesjonalnie w zakresie swojej specjalności. Istniejące wątpliwości zostały przez biegłych wyjaśnione w opiniach uzupełniających i w ramach ustnych wyjaśnień złożonych na rozprawie.

Stosownie do treści art. 299 k.p.c. Sąd przesłuchał także w charakterze strony powoda W. S.. Zeznaniami złożonym przez powoda Sąd dał wiarę w całości albowiem były spójne i logiczne. W dużej części dotyczyły one faktów, które okazały się bezoporne albo były potwierdzone dowodami o znacznie wyższej i niekwestionowanej mocy dowodowej. Natomiast na uwagę zasługiwały zeznania w zakresie w jakim powód oświadczył, iż przez okres, w którym dochodzi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez pozwaną nie korzystał z gruntów, które stały odlegiem, a pozwana miała ciągły, swobodny dostęp do nich.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu.

Powodowie dochodzili wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z ich nieruchomości polegające na posadowieniu na niej i eksploatacji energetycznych linii przesyłowych.

Podstawą dochodzenia roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe z urządzeń przesyłowych bez tytułu prawnego są przepisy prawa rzeczowego. Powyższy pogląd przeważa w literaturze przedmiotu (Gerard Bieniek [w:] Urządzenia przesyłowe, Problematyka prawna, Warszawa 2008, str. 105 – 114) oraz w judykaturze (tak SN w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 444/09, LEX nr 578038). Przepisy art. 230 w zw. z art. 225 i 224 § 2 k.c. statuuja roszczenia przysługujące właścicielowi rzeczy, w tym nieruchomości, wobec posiadacza zależnego tej rzeczy (nieruchomości), wśród których znajduje się prawo żądania wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Należy opowiedzieć się za dopuszczalnością zastosowania wskazanych norm do roszczeń właściciela nieruchomości względem przedsiębiorstwa przesyłowego, które sprawuje władztwo względem nieruchomości, w związku z korzystaniem z urządzeń sieci przesyłowej umieszczonej na danej nieruchomości (art. 225 i 224 § 2 w związku z art. 352 § 2 i art. 230 k.c.).

Zgodnie z art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. samoistny posiadacz w złej wierze jest zobowiązany do wynagrodzenia właścicielowi za korzystanie z rzeczy. Zobowiązany jest on nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy chyba, że rzecz uległaby pogorszeniu i utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości oraz o naprawienie szkody z powodu pogorszenia lub utraty rzeczy, jak również przepisy dotyczące roszczeń samoistnego posiadacza o zwrot nakładów na rzecz, stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem rzeczy a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego (art. 230 k.c.)

Powyżej przytoczone przepisy znajdują zastosowanie – na mocy przepisu art. 352 § 2 k.c. – do sytuacji, gdy ktoś faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Jest on, bowiem wówczas posiadaczem służebności, a do tego stosunku prawnego stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy (art. 352 § 1 k.c.).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że zakład energetyczny nie dysponował skutecznym wobec właściciela prawem do władania nieruchomością powodów. Skoro zatem zakład energetyczny nie dysponował żadnym tytułem prawnym do nieruchomości, to tym samym należy uznać, że był on posiadaczem tej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Było to posiadanie w złej wierze, gdyż zakład energetyczny miał pełną świadomość tego, że nie dysponuje żadnym tytułem pozwalającym na trwale korzystanie z nieruchomości właściciela. W takiej sytuacji właściciel nieruchomości może skorzystać z roszczeń jakie kodeks cywilny przyznaje właścicielowi przeciwko posiadaczowi w złej wierze.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutów pozwanej przeciwko roszczeniu powodów tj. braku po swojej stronie legitymacji procesowej i nadużycia prawa przez powodów.

Zarzut braku legitymacji dotyczył okresu przed 1 lipca 2007 r. Pozwana opierała go na tym, że nabyła od (...) S.A. w P. przedsiębiorstwo, w skład którego wchodziły przedmiotowe linie, dopiero 30 czerwca 2007 r. Dla przyjęcia odpowiedzialności pozwanej za okres objęty żądaniem pozwu nie ma to jednak znaczenia. Zmiana właściciela tych urządzeń nastąpiła wskutek nabycia przedsiębiorstwa, jako zorganizowanego zespołu składników niematerialnych i materialnych, przeznaczonego do prowadzenia działalności gospodarczej (art. 55¹ k.c.). Stosownie do art. 55⁴ k.c., nabywca przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach, mimo zachowania należytej staranności. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć. Strona pozwana nie powoływała się na brak wiedzy co do umiejscowienia stacji, a zatem musiała więc zdawać sobie sprawę z roszczeń przysługujących właścicielom gruntów i związanych z tym zobowiązań poprzednika. Poza tym, ciężar udowodnienia dochowania należytej staranności przy uzyskaniu wiedzy o zobowiązaniach związanych z prowadzeniem nabywanego przedsiębiorstwa spoczywa na nabywcy, czyli w rozpoznawanej sprawie - na stronie pozwanej. Skarżąca nie zaoferowała w tym zakresie żadnych dowodów, co czyni omawiany zarzut chybionym.

Za oczywiście niezasadny Sąd uznał podniesiony przez pozwaną zarzut nadużycia przez powodów prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Przypomnieć trzeba, że art. 5 k.c. ma wyjątkowy charakter, przelamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej. Odmowa udzielenia ochrony musi być uzasadniona okolicznościami rażącymi i nieakceptowanymi ze względu na system wartości istniejący w społeczeństwie. Wszelkie rozstrzygnięcia będące wyjątkiem od strzeżenia praw podmiotowych wymagają ostrożności oraz wnikliwego rozważenia wszystkich aspektów rozpoznawanego przypadku. Objęte art. 5 k.c. zasady współzycia społecznego pozostają w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy, występujących tak po stronie powoda, jak i pozwanego i w takim ujęciu wyznaczają podstawy, granice oraz kierunek jej rozstrzygnięcia, w wyjątkowych sytuacjach, które ten przepis przewiduje. Stosowanie art. 5 k.c. w sprawie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie jest wyłączone; żądanie zapłaty wynagrodzenia w oznaczonej kwocie może być bowiem oceniane w płaszczyźnie nadużycia przez właściciela przysługującego mu prawa, rzeczą jednak korzystającego z nieruchomości jest powołanie okoliczności usprawiedliwiających taką ocenę. Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że argumentacja pozwanej, jakoby zachowanie powodów, którzy wystąpili z roszczeniem o zapłatę za bezumowne korzystanie przez pozwaną z ich nieruchomości, naruszało zasady współzycia społecznego, nie może zyskać aprobaty Sądu. Nie można bowiem tracić z pola widzenia, że to poprzednicy prawni pozwanej w sposób bezprawny zajęli i przez kilkadziesiąt lat korzystali z cudzej własności, nie ponosząc z tego tytułu żadnych wydatków. Jednocześnie pozwana w związku z dostarczaniem energii elektrycznej uzyskuje olbrzymie dochody, mając w niektórych obszarach kraju pozycję monopolisty. Z tych względów w realiach sprawy nie występują okoliczności, które przemawiałyby na rzecz tezy, że wykonywanie przez powodów swoich uprawnień właścicielskich było sprzeczne z jakąkolwiek z zasad współzycia społecznego i tym samym stanowiło nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Poza tym do istoty prawa własności należy prawo pobierania pożytków ze swej rzeczy, a zatem korzystanie przez inne osoby z cudzej rzeczy powinno być co do zasady odpłatne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2004 r., II CK 255/04, publ. w zbiorze Lex). Ponadto powoływanie się na interesy odbiorców energii elektrycznej nie może legitymować do naruszania prawa własności, pozwana powinna bowiem realizować swoje zadania gospodarcze z poszanowaniem praw osób trzecich (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2004 r., III CK 496/02, publ. w zbiorze Lex).

Do rozstrzygnięcia pozostała wysokość należnego powodom wynagrodzenia. W orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego przyjmuje się co do zasady, że wysokość należnego właścicielowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego rzeczy powinno się ustalać według stawek rynkowych. Podstawą ustalania wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości powinna być kwota jaką posiadacz (także służebności) musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie. W uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 10 lipca 1984 r., III CZP 20/84 (OSNCP 1984/12 poz. 209), wyrażono pogląd o konieczności stosowania obiektywnego kryterium, jakim jest układ odpowiednich cen rynkowych - stawek za korzystanie z rzeczy danego rodzaju. Ustalając

wysokość kwoty wynagrodzenia Sąd korzystał z wyliczeń biegłej, która oszacowała stawki czynszu, które powodowie mogliby uzyskać w poszczególnych latach za oddanie w używanie pasa gruntu zajętego przez przedsiębiorstwo elektroenergetyczne.

Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia potrzebne było uprzednie określenie szerokości pasa ochronnego oraz długości linii wysokiego napięcia na obszarze nieruchomości powodów.

W tym miejscu wskazać należy, że szerokość strefy ochronnej (i pasa technologicznego) zależy przede wszystkim od przesyłanej linii elektroenergetycznej napięcia i kształtuje się od kilku metrów - dla linii niskich napięć - do kilkudziesięciu metrów dla linii wysokich napięć, przy czym występuje zależność - im wyższe napięcie tym większy obszar strefy ochronnej.

Dla dochodzenia odszkodowań za bezumowne korzystanie z nieruchomości i ustanowienia służebności przesyłu za opłatą, szerokość pasa ochronnego nie jest jednoznacznie określona w żadnej normie prawnej, co skutkuje koniecznością określania jej na podstawie logicznego wnioskowania opartego o szereg różnych przepisów.

W wielu przypadkach szerokość pasa technologicznego została określona w warunkach budowlanych ustalanych dla konkretnej linii energetycznej, w oparciu o wskazane przepisy znajdujące się w odpowiednich normach. Jednakże, żadna ze norm nie jest bezwzględnie obowiązująca dla określenia odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości.

Dlatego w niniejszej sprawie należało dokonać własnych ustaleń w zakresie obszaru niezbędnego do prowadzenia prac i ochrony przed polem elektromagnetycznym.

W ocenie Sądu przyjąć należy, że pas bezumownego korzystania z nieruchomości to pas terenu wzdłuż urządzenia przesyłowego, w którym przedsiębiorca korzystał z nieruchomości w przeszłości bez tytułu prawnego.

A zatem skoro powodowie przez ww. okres nie korzystali z nieruchomości w sposób odpowiadający jej przeznaczeniu określonego aktami prawa miejscowego, a w szczególności na gruntach tych nie powstała żadna zabudowa, należało przyjąć do obliczeń jego szerokość w wysokości 30 m. Przedmiotowe założenie uzasadnia także fakt, iż powołany w sprawie biegły energetyk stwierdził, że szerokość wyznaczonej w niniejszej sprawie strefy ochronnej, wynika bezpośrednio z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego który zakłada, iż w przypadku elektroenergetycznej linii napowietrznej WN 110 kV, dla ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego, pas ochronny obejmuje teren położony w odległości 15 m od skrajnych przewodów linii, co pokrywa się z szerokością pasa technologicznego.

Nie bez znaczenia dla powyższych rozważań są także minimalne odległości wyznaczone w obowiązujących rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003, nr 169, poz. 1650 ze zm.) oraz Ministra Infrastruktury w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz.U. z 2003 r., nr 47, poz. 401 ze zm.), które wskazują 15 m od linii wysokiego napięcia odpowiadającego 110kV.

Następnie biegły geodeta obliczył, że przebiegająca przez nieruchomość powodów linia wysokiego napięcia ma długość 500,96 m, co nie było kwestionowane przez żadną ze stron (na marginesie Sąd wskazuje, że zgodnie z opinią biegłego G. Ś. zestawienie powierzchni technologicznego pasa energetycznego i strefy ochronnej dla linii energetycznej 110 kV przedstawia taką samą wartość tj. 500,96 m. (k. 268).

W oparciu o powyższe kalkulacje oraz przy uwzględnieniu przeznaczenia gruntu w miejscowych aktach planistycznych, a także faktycznego sposobu jego wykorzystania przez powodów i pozwaną, biegła dokonała szacowania, iż właściciel mógłby za okres od 05 lutego 2004 r. do 05 lutego 2014 r. uzyskać, według cen z tego okresu, czynsz w wysokości 39.170 zł (k. 399).

Reasumując stwierdzić należy, iż wyliczone przez biegłą wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości w ww. kwocie jest adekwatne do ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości i stopnia uciążliwości jakie związane są z istnieniem na działce powodów linii energetycznych. W związku z tym Sąd w pkt 1 wyroku zasądził na rzecz powodów kwotę 39.170 zł.

Na marginesie Sąd pragnie zauważyć, że nie uznał zasadności waloryzacji stawki wynagrodzenia za bezumowne korzystanie wobec braku takiego żądania ze strony powodów.

Roszczenie o zasądzenie odsetek znajdowało oparcie w treści art. 481 k.c. Okoliczność, że roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy jest świadczeniem jednorazowym nie wyklucza możliwości domagania się przez uprawnionego zapłaty tego wynagrodzenia za poszczególne okresy, w których doszło do bezumownego korzystania z rzeczy. W takim przypadku roszczenie przeciwko posiadaczowi staje się wymagalne w terminie wynikającym z art. 455 k.c., a więc od chwili wezwania go do zapłaty należności za dany okres posiadania. W niniejszej sprawie powodowie domagali się zasądzenia odsetek od dochodzonej kwoty wynagrodzenia liczonych od dnia 26 listopada 2013 r. Jak wynika z akt sprawy, pisemnym wezwaniem do zapłaty powodowie wyznaczyli pozwanej termin zapłaty wynagrodzenia do dnia 25 listopada 2013 r. Wobec powyższego początkową datę zasądzenia odsetek wyznacza dzień następujący po dniu 25 listopada 2013 r., to jest od 26 listopada 2013 r. do dnia zapłaty.

Dalej idące powództwo podlegało oddaleniu (punkt 2 sentencji wyroku).

O kosztach postępowania orzeczono w pkt 3 wyroku na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. rozdzielając je częściowo, ponieważ powodowie wygrali proces w 30 %. W takich też proporcjach Sąd rozdzielił koszty procesu pomiędzy stronami. Na koszty powodów złożyły się następujące opłaty: uiszczona opłata od pozwu w kwocie 6.450 zł, koszty opinii biegłych 11.225,55 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 zł. Koszty pozwanej to koszty wykorzystanych zaliczek na opinię biegłych w wysokości 171,65 zł i zastępstwa procesowego w wysokości 3.617 zł. Łączne koszty powodów to 21.182,55 zł, z których 30 % to 6.354,90 zł, natomiast koszty pozwanej to 3.788,65 zł z czego 70 % stanowi kwotę 2.625 zł. Różnicę w wysokości 3.730 zł należało zatem zasądzić od pozwanej solidarnie na rzecz powodów, o czym Sąd orzekł w pkt 3 wyroku.

SSO Jolanta Czajka-Bałon